

MŰVÉSZETI ÉLET

MŰVÉSZIES KÖNYVEK VERSENGÉSE PÁRIZSBAN. A vad harsogás, mely a gyarmati kiállítás felől süvített, mire a Champs Elysées-re ért, elhalkult. A Petit Palais-ban könyveket állítottak ki a különféle nemzetek luxuskönyveiből. Itt csend volt: a hűvös, szellős termeken a betűk fenséges csendje ült. Nem a részvétlenség, a temető csendje. Ezerszámra zárandokoltak ide franciák és idegenek a nyáron, de az a néma figyelem, amivel az intellektus hódol a finom könyvnek, öntudatos figyelmet parancsol. Sehoh anyyi hívője, szeretője és titkos imádója a szép könyveknek, mint Párizsban. Egészen méltó szintér volt tehát a nemzetközi könyvolympiád számára a franciák fővárosa. Négy évvel ezelőt Lipcsében: rózsakertbe, üveges, ezüstös, fémcsoves boxokba helyezték a könyvművészet nemzetközi anyagát. Az egy nagy kultúrhangulat kifejezése volt a nyomtatott betűk világában. A franciák hűvösebbek és tartózkodóak. A keret itt síma, díztelen falak, kongó folyosók, egyszerű barnára pácolt és üveglappal fedett asztalok. De kicsoda gazdagság, kincs, színpompá e szegényes trezorokban!

Altalánosságban: a könyv kultúrája nagy irányváltáson esik át. A szép képeskönyv ritka és drága madár, egyre inkább műtárgy lesz. Az amatéurkönyv, a szatólt négysszáz példányig terjedő, aláírás, számozás, felhajtott árak mellett vásárolható bibliofil könyv veszi át a vezérszólamot. A franciák ütök meg a hangját. A művész szuverén ura a könyvnek. A nyomdász csak engedelmes szolgája. A szövegíró éppen csak eszköze. De a francia könyvművészek varázsos hatalma előtt a néző hódolattal áll meg. Csodálatos rajztudás, káprázatos színek, a papír, a szöveg, az egész együttes úszik a gazdagságban. Nincs régi s nincs modern klasszikus, akit a francia könyvkiadók az utolsó tíz évben „színre” ne hoztak volna e reinhardti rendezésben. Molliérétől Valéryig, Maupasantól Proustig, Virgiltől Casanováig minden s mindenki. A veszélyes szerelmek, a fenséges ódák, az ólomkarikás üvegablakú várkastélyok, a spanyol toréadorok vérengzései, — mindez csak matéria a könyvművészet számára. Rálehel a merített papírra s a könyv tartalma átszellemül. Az Ezeréjszákától Robinsonig minden átértékelődik. Lafontaine úgy jelenik meg, mint egy mai történetíró. Laurencin Marie, a festőnő verseket ír a pikantéria kedvéért. Viszont a nagy költőnő, Comtesse de Noailles, mint kiderül, maga is tud illusztrálni. Egy hatalmas tündérest, vidám átváltozásokkal és komoly fantomokkal, — így hat a francia csoport.

Ezzel a szertelen individualitással szembenáll a német figyelem. Kevés, de jól megválogatott anyag. Itt még a tipografus az úr. A régi jó Pressék. Offenbach-, Juniperus-, Rupprecht-, Cranach-nyomdák. A tiszta, szent tükör, a remekül metszett betűk, a ruskinista kegyelet, a modernül szájkás, fametszet-hangulatú illusztrációk. A leipzig könyvkiadók, s tanárainak nagy kultúrája itt még nem engedi áttörni a sík és a könyvarchitektúra kereteit. Itt még a halhatatlanság jegyében készülnek a szép könyvek. Azaz már itt is vannak merész, figyelemzetlen fiatalok. Mathéy az ő franciás könnyedségével, Georg Gross az ő hatalmas fintaoraival már itt is követőkre talál. Egy Poeschel nevű fiatal illusztrátor pedig kecsesebben dirigálja a könyvet, mint a párizsiak. A két nagy kultúrment után mindjárt — a lengyel csoport következik. Csodálatosan erős grafikusai vannak s — igen gavalléros kiadók. Szegény és vergődő ország és tud könyvesodákat termelni, ha öntudata erős. Lengyelország nagy sikere e párizsi szellemi torna legérédekesebb eredménye. Csodálatosan szép színes fametszetű könyvek, történelmi mondák, népies alakjaik, virágos parasztkertjeik, havas kárpáti temetőik és táncoló paraszteleányiak olyan hangulatot árasztanak, amelyből egész Európa tanulni fog. Mint a maguk idején az orosz ballet vagy a Kék madár nyomán, új korhangulat fog ebből az illusztrációból felfakadni. Megkapóan egyszerűek s jók a skandináv államok: Dánia, Svédország s hozzávetjük a kis Lettoniát és Finnországot is. A könyvkiadók nyugodt ítéletén átszűrődik a francia életvidámság és a német formatisztélet. S a maradék mérő kultúra. Ha már a régi, cári államnyomda szerepét a lengyel és északi kis könyvkiadók vették át, mi maradt a szovjet könyvterme részére? Sok csalódsást keltő propaganda-könyvek. Rossz papírosan, erőltetett dessau stílusban, vérpisros mezőkön nyargalnak a betűk és a figurák. Új népművészet, amely a rossz plakátok és a sablonos fotomontázsok zajos összekeveredéséből áll elő. Lombikban teremtet élet.

És mi magyarok? Szigorú tárgyilagossággal is megállapíthatjuk: az öt legerősebb könyvgrafikájú nemzet közt mi is biztosan ott vagyunk. Siker, elismerés, sőt csodálkozás el nem maradt a sokféle nemzetiségű látogatók részéről. S amint megfigyeltem: itt is elsősorban az érdekelte a közönséget, aminek íze, zamataja sajátosan magyar. A népi tradíció a nyugati ízlés expressziója szerint előadva. A finomkodás, ahhoz nem vagyunk elég kecsesek. A mérnökeszettekai „korszerűség”, — ezt annyi ragyogó példán mutatják más nemzetek, hogy itt mögöttük eltűnnek a mieink. De

SZÖLE PÉTER: DR. DICSSEI GÉZA ARCKÉPE

SZÖLE PÉTER: ARCKÉPTANULMÁNY

LEHEL MARIA: KONYHACSENDELET

MIHÁLY PÁL: CSENDELET KALITKÁVAL

a gyomai nyomtatóműhely s a hozzája fűződő nagyszerű könyvkultúra, a század első két évtizedének ez az öntudatos, népi hagyományok gyökeréből fakadt izlése az ő termékeivel döntő sikert aratott Párizsban. Bizonyosága ez is annak, hogy a szép könyv nem a nagy töké kérdése csupán, de még ma is: hit és alázatosság kérdése. A Petit Palais kiállítása furcsa, álmódú sziget volt a rohanó világ tengerében. Sem a dollárok varázsa, sem a technika fölényes ésszerűsége nincs különösebb hatással a szép könyvre. Az valami különös üveg-házi virág: meleg levegő és humusz kell számára.

Nádai Pál

FELHÍVÁS! Riedl Frigyes emlékének tisztelőibez. Esztetikai irodalmunk büszkeségének, nemzedékek nagy oktatójának emlékezetét — halála tizedik évfordulóján — tanítványai és barátai művészi emlékéremmel kívánják megörökíteni. A Riedl aremásával készülő bronzplakett megmintázását a magyar éremművészet kiválósága, Beck Ö. Fülöp szobrászművész már munkába vette s karácsony táján az érmeek előreláthatólag szétküldésre kerülnek. Darabját 15 pengős árban lehet megrendelni. Volt tanítványai és tisztelői közül azok, kik a hűségnek és kegyeletnek szimbólumául szánt művészi alkotást megszerelni óhajtják, szíveskedjenek ezt az összeget 16.117. számú postabefizetés lapon a Magyar Földhivatalhoz lehetõleg november hó végéig eljuttatni.

Budapest, 1931 október havában.

Hoffmann Edith Reichard Piroksa
Rédey Titadar Sikabonyi Antal

KIÁLLÍTÁSOK:

Szeptember hó 6-án nyílt meg a Szolnoki Művészeti Egyesületnek Aba Novák Vilmos, Chiovini Ferenc, Fényes Adolf, Forstner Dénes, Istókovits Kálmán, Péter Mária, Pólya Iván, Pólya Tibor, Révész Pál, Szlányi Lajos, Udvari Dezso, Vidovszky Béla, Zádor István, Zombory Lajos műveiből rendezett kiállítása;

ugyanaznap a Nemzeti Szalonnak Bresslerné Roth Norbertina osztrák grafikus művésznő, továbbá Haraszti-Branecker Károly, Katona Kleinberger Pál, Scholler Rezső magyar és Rotky Károly osztrák festőművészek műveiből állott LXXII. csoportkiállítása;

ugyanazon hó 19-én Berry Emil festőművész kiállítása;

ugyanazon hó 20-án a Nemzeti Szalon őszi tárlata;

ugyanaznap az Ernst-Múzeumnak Hánor Ilona, Mihályz Pál, Nagy Imre, Pólya Iván, Várkonyi Ferenczy László festők, Kéz Kornis József elhúnyt ütvös és Finta Gergely szobrász műveiből és Kazinczy Ferenc halálának százéves évfordulója alkalmából arcképeiből és leveleiből rendezett csoport-, illetve emlékkiállítás.

Oktober hó 1-én a Modern Kiállítás-szervező Bizottságnak a magyar posztimpressionisták műveiből a Könyves Kálmán magyar műkiadó r.-t. helyiségében rendezett kompozíció-kiállítás;

4-én a Tamás-galériának a XX. század magyar festészetének kialakulását feltűntető kiállítása;

11-én a Székesfővárosi Iparrajziskola szövegyszerző tanműhelyének és a Székesfővárosi gobelin-szövő jogalkoztató műhelyének kiállítása a Nemzeti Szalonban;

ugyanaznap az Ernst-Múzeumnak Ferenczy Noémi, Herman Lipót, Istókovits Kálmán, Lebel Mária festők és Péry László szobrász műveiből állott kiállítás;

18-án az Orsz. M. Képzőművészeti Társulatnak a Magyar Arcképfestők Társasága, a Magyar Akvarel- és Pasztel-festők Egyesülete, Burghard Rezső, Kacziány Aladár, Nagy Sándor, Nagy Sándorné Kriesch Laura és Pállya Celesztin műveiből rendezett őszi tárlata;

ugyanaznap a Soproni Képzőművészeti Kör XXIII. képkiallítása;

ugyanazon hó 20-án „A Kis Szalon”-nak Juszkó Béla festőművész műveiből álló kiállítás;

ugyanazon hó 29-én a Nemzeti Szalonnak Bartoniek Anna, Endresz Alice, Hrautsky Ilona, Kampis Antalné Muzsnai Kampis Margit, Kiss Vilma, Loránt Erzsébet, Futásfalvi Márton Piroksa és Szuly Angela festőművésznők műveiből álló LXXIII. csoportkiállítás.

November hó 1-én Vaszkó Ödön és Barcsay Jenő festőművészek gyűjteményes kiállítása a Tamás-galériában;

ugyanaznap az Ernst-Múzeumnak Barzó Endre, Biai Főlegén István, Dénes Rudolf, Jobbágyi Gaiger Miklós, Orbán Dezso festőművészek és Gárdos Miklós szobrászművész műveiből álló CXXI. csoportkiállítás;

4-én Bernáth Aurél festőművész gyűjteményes kiállítása a berlini Victor Hartberg-galériában;

5-én a Modern Kiállítás-szervező Bizottságnak a magyar posztimpressionisták műveiből a Könyves Kálmán magyar műkiadó r.-t. helyiségében rendezett csendéletkiállítás.

CIMKÉPÖNKÖN Izso Miklósnak az Ernst-múzeumban lévő és Tóth Józsefet, a Nemzeti Színház híres művészt, ábrázoló mellszobrát mutatjuk be.

Felolós szerkesztő: Dr. Majovszky Pál

Főmunkatárs: Dr. László Béla

Kiadó: Ormos György

Magyar Művészet. 1931. 8. szám

Szerkesztőség: VII., Erzsébet-körút 7. II.